

KOGERKERKGEMEENTE

Zondag 12 oktober

Voorganger: ds. Hanna van Dorssen

Organist: Bas Westerhof

Ouderling van dienst: Coby Houthuijse

Diaken: Dittie Veersma

Lector: Maas Beitler

Orgelmuziek

Welkom - Aansteken kaars van verbinding - Stilte

Drempelgebed

Op de drempel van deze viering een gedicht van Ida Gerhardt.

Zondag

Het licht begint te wandelen door het huis
en raakt de dingen aan. Wij eten
ons vroege brood gedoopt in zon.
Je hebt het witte kleed gespreid
en grassen in een glas gezet.
Dit is de dag waarop de arbeid rust.
De handpalm is geopend naar het licht.

Aanvangslied: 'Rond het licht dat leven doet', lied 287: 1, 2 en 4

Bemoediging

Kyrië en gloria: 'Zoekend naar licht', lied 1005

Duisternis en sprankjes van hoop en licht wisselden elkaar af deze
afgelopen week.

Daarom zingen we het kyrië en gloria vandaag in één adem.

Christus, ontferm U over ons,
schijn door ons heen,
schijn door het duister.
Schijn ook vandaag hier in uw huis.

Oogst

Het najaar is een tijd om te danken voor de oogst.
Voor wat groeide en bloeide in voorjaar en zomer.
Voor de rijkdom van dat alles:
'Het vroege brood gedoopt in zon.
Grassen in een glas gezet.'

We zijn het ons niet altijd meer even bewust.
Door de wereldwijde handel wordt er altijd en overal geoogst.
Toch vind je, al van oudsher, aandacht voor de oogst op de kalender van kerk en wereld.
Begin november is het dankdag voor gewas en arbeid.
Volgende week zondag Wereldvoedseldag.
Het joodse oogstfeest Soekot is net gevierd.

Het Bijbelboek Ruth waaruit we vanmorgen lezen, speelt tijdens de oogst.
Noömi, vergezeld door haar schoondochter Ruth, keert terug naar het beloofde land.
Het land dat zij met haar man en twee zonen heeft verlaten toen er hongersnood uitbrak.
Zij zijn alle drie gestorven in dat vreemde land.
Noömi is verbitterd door haar verdriet.

Het beloofde land is een land waar voor het binnenhalen van de oogst bijzondere regels gelden.
Daarover horen we in de eerste lezing uit het Bijbelboek Deuteronomium.

Bij het openslaan van de Bijbel bidden wij:

Eeuwige, wees hier aanwezig met Uw Geest
als wij uw verhalen lezen van licht en leven.

Amen.

Uit de Bijbel: Deuteronomium hoofdstuk 24:17-22

U moet de rechten van vreemdelingen en wezen eerbiedigen;
van weduwen mag u het overkleed niet in pand nemen.

Bedenk dat u zelf slaaf bent geweest in Egypte totdat de Eeuwige,
uw God, u heeft bevrijd.
Daarom gebied ik u zo te handelen.

Wanneer u bij de graanoogst op de akker een schoof vergeet,
mag u niet teruggaan om die op te halen.
Laat hem achter voor de vreemdelingen, weduwen en wezen.
De Eeuwige uw God, zal u erom zegenen in alles wat u onderneemt.

En wanneer u bij de olijvenoogst tegen de takken slaat,
mag u achteraf niet nagaan of u wel alles hebt.
De rest is voor de vreemdelingen, weduwen en wezen.

En wanneer u bij de wijnoogst druiven plukt,
mag u niet alles nog eens nalopen.
De rest is voor de vreemdelingen, weduwen en wezen.

Bedenk dat u zelf slaaf bent geweest in Egypte.
Daarom gebied ik u zo te handelen.

Lied: 'Tijd van leven', lied 845: 1

Uit de Bijbel: Ruth hoofdstuk 2

Nu was Noömi van de kant van haar echtgenoot Elimelech verwant aan
een belangrijk man, die Boaz heette.

Ruth, de Moabitische, zei tegen Noömi:

'Ik zou graag naar het land willen gaan om aren te lezen bij iemand die
me dat toestaat.'

Noömi antwoordde: 'Doe dat maar, mijn dochter.'

Ze ging dus naar het land om aren te lezen, achter de maaiers aan.

Het toeval wilde dat de akker waar ze kwam van Boaz was, het familielid
van Elimelech.

Na enige tijd kwam Boaz zelf eraan, uit Betlehem.

'De Eeuwige zij met jullie,' groette hij de maaiers.

'De Eeuwige zegene u,' groetten zij terug.

Boaz vroeg de voorman van zijn maaiers:

‘Bij wie hoort die jonge vrouw daar?’

De man antwoordde:

‘Dat is de Moabitische vrouw die met Noömi is teruggekeerd.

Toen ze hier aan kwam zei ze:

‘Ik zou graag achter de maaiers aan willen gaan om aren te lezen bij de schoven,’

en nu is ze hier al de hele dag, vanaf de vroege ochtend –
ze heeft maar even gezeten.’

Daarop zei Boaz tegen Ruth:

‘Luister goed, mijn dochter, je moet niet naar een andere akker gaan om
aren te lezen;

ga hier niet weg maar blijf dicht bij de vrouwen die voor mij werken.

Volg ze op de voet en houd je ogen gericht op het veld waar gemaaid
wordt.

Ik zal mijn mannen zeggen je niet lastig te vallen.

Als je dorst hebt, ga dan naar de kruiken en drink van het water dat ze
daar scheppen.’

Ze knielde, boog diep voorover en zei:

‘Waaraan heb ik het te danken dat u zo goed voor mij bent,
terwijl ik toch maar een vreemdeling ben?’

En Boaz antwoordde:

‘Meer dan eens is mij verteld over alles wat je voor je schoonmoeder
hebt gedaan na de dood van je man:

dat je je vader en moeder en je geboorteland hebt verlaten en naar een
volk bent gegaan dat je volkomen onbekend was.

Moge de Eeuwige je daarvoor rijkelijk belonen –

de Eeuwige, de God van Israël, onder wiens vleugels je een toevlucht
hebt gezocht.’

‘Ik dank u heer,’ zei ze, ‘want u hebt zich mijn lot aangetrokken en mij
moed ingesproken, terwijl ik niet eens bij u in dienst ben.’

Toen het etenstijd was zei Boaz tegen haar:

‘Kom maar hier en neem een stuk brood en doop het in de wijn.’

Ze ging naast de maaiers zitten, en hij gaf haar geroosterd graan.

Ze at tot ze genoeg had en ze hield zelfs nog over.

Toen ze weer opstond om te gaan werken, gaf Boaz zijn mannen de
volgende opdracht:

‘Laat haar ook tussen de schoven aren lezen, zeg daar niets van.

Integendeel, jullie moeten juist wat halmen voor haar uit de bundels
trekken en die laten liggen, zodat zij ze op kan rapen.

Verwijt haar dus niets.'

Zij werkte tot de avond op het veld en sloeg de korrels uit de aren die ze geraapt had.

Het was ongeveer een efa gerst.

Ze pakte het op en ging terug naar de stad.

Toen Noömi zag hoeveel ze verzameld had,
en toen Ruth haar ook nog gaf wat ze van het middagmaal had
overgehouden, riep ze uit:

'Waar heb jij vandaag aren gelezen, waar heb je gewerkt?

Gezegd de man die zo goed voor jou geweest is!'

Ruth vertelde haar schoonmoeder dat de man bij wie ze die dag gewerkt
had Boaz heette.

Toen zei Noömi tegen haar schoondochter:

'Moge de Eeuwige hem zegenen, want hij heeft trouw bewezen aan de
levenden en aan de doden.'

En ze vervolgde:

'Hij is een naaste verwant van ons en kan daarom zijn rechten als losser
laten gelden.'

En Ruth, de Moabitische, zei:

'Hij heeft ook nog tegen me gezegd dat ik bij zijn maaiers moest blijven
totdat zijn hele oogst is binnengehaald.'

'Het is goed dat je optrekt met de vrouwen op het land, mijn dochter,' zei
Noömi tegen Ruth, 'want dan zal niemand je op een ander veld lastig
kunnen vallen.'

Ze bleef dus aren lezen bij de vrouwen die voor Boaz werkten,
tot het einde van de gerste- en de tarweoogst.

Al die tijd woonde ze bij haar schoonmoeder.

Lied: 'Tijd van vloek en tijd van zegen', lied 845: 2 en 3

Overweging

Op de grens tussen twee landen staat een vrouw, Ruth.
Ze staat stil en overdenkt haar leven: de weg die ze tot nu toe heeft afgelegd.
Ze bevindt zich op een kruispunt.
Haar verleden trekt en de toekomst is niet bepaald rooskleurig.

Hoe moet ze verder?
Laat ze zich leiden door de vrouw met wie ze mee oploopt?
Noömi, haar schoonmoeder.
Verbitterd gaat zij de weg terug naar haar eigen land, nadat ze ver van huis man en beide zonen verloor.
Zij kan Ruth geen enkel toekomstperspectief bieden, en raadt haar aan rechtsonkeer te maken.
Terug naar het verleden, terug naar af.
Er lijkt geen sprankje hoop over.
Mara, 'de bittere', noemt Noömi zichzelf.

Ook Ruth heeft veel verloren.
Ook haar man is gestorven.
Ook in haar leven is een gat geslagen.

Ruth aarzelt, ze heeft verhalen gehoord over dat land aan de andere kant van de grens.
Een land waar mensen die alles hebben verloren welkom zijn.
Geldt dat ook voor haar?
Ze weet het niet.
Maar op dat kruispunt in haar leven neemt ze een radicale beslissing.
Ze laat haar verleden los,
neemt de toekomst voor lief
en waagt de stap naar het onbekende.

Het kleine Bijbelboek dat de naam kreeg van Ruth gaat over het leven van alledag.
Over het mislukken en slagen van de oogst.
Over rampspoed en geluk, rouw en trouw.
Hier zijn duidelijk mensen aan het woord, die weten dat het leven lang niet altijd rechtvaardig is.
Dat soms de vreselijkste dingen gebeuren.
Verlies van wat je zo lief is: een kind, gezondheid, een partner die veel te jong overlijdt.

En dat je daar in je leven - op de een of andere manier - mee verder moet.

Tegelijk is Ruth ook een vrolijk en levendig boekje, waarin de liefde sterker blijkt dan de dood.

Het goudgele koren schittert in de zon.

Ruth en Boaz krijgen elkaar uiteindelijk lief.

Na alle ellende wordt er gezongen, gedanst en gelachen.

En heeft Noömi, ondanks alles wat ze heeft verloren, toch haar eigen kleinzoon op schoot.

Die goede afloop heeft alles te maken met de verbondenheid van die twee vrouwen, Noömi en Ruth.

Ruth wil van deze lotsverbondenheid geen afscheid nemen.

Zij houdt vast aan de liefde, die zij in die verbondenheid gevonden heeft, belichaamt in Noömi.

De naam Noömi betekent daarom dan ook niet voor niets: 'de lieflijke'.

Ruth staat aan haar zijde met haar beroemd geworden woorden:

'Waar u gaat, zal ik gaan, waar u slaapt, zal ik slapen:

uw volk is mijn volk en uw God is mijn God.

Waar u sterft, zal ik sterven, en daar zal ik begraven worden.'

Je moet het maar durven.

Je zo radicaal aan iemand verbinden, die jou nodig heeft.

Het land waarnaartoe Noömi terugkeert heet niet voor niets het beloofde land.

Een land dat overal te vinden is waar Gods leefregels van toepassing zijn.

Waar je de oogst niet helemaal voor jezelf mag houden.

Waar het je plicht is om voldoende voor de vreemdeling, de weduwe en de wees te laten liggen.

En waar je iets heel wezenlijks nimmer en nooit mag vergeten

- omdat we allemaal weten wat vastlopen in het leven is -

'Bedenk dat u zelf slaaf bent geweest in Egypte totdat de Eeuwige, uw God, u heeft bevrijd.

Daarom gebied ik u zo te handelen.'

In de afgelopen week van hoop en vrees

– en misschien wat op de achtergrond geraakt te midden van zoveel nieuws – publiceerde paus Leo zijn eerste, en je kunt gerust zeggen zeer radicale brief, met als titel 'Dilexi te'.

Dat betekent: 'Ik heb je liefgehad.'

De paus spreekt van een overheersende cultuur, die anderen afwijst zonder het zelf te beseffen.

Een cultuur die onverschillig tolereert dat miljoenen mensen sterven van de honger.

Hij toont lef met zijn brief.

Met woorden dwars tegen de stroom in.

'Wij moeten doorgaan met het afwijzen van een dictatuur van een economie die doodt', schrijft hij.

'Ideologieën die de absolute vrije markt en financiële speculatie verdedigen, leiden tot een vorm van tirannie.'

Over de titel van zijn brief, "Dilexi te", zegt hij:

'Het is Christus die zich met deze woorden tot de armen, de vluchtelingen en allermaksten richt en zegt:

'Jij hebt maar weinig macht, maar: Ik heb je lief.'

Ruth, een vreemdelinge, arm, en zonder wat voor positie in de samenleving dan ook,

gaat het veld in als ze in Betlehem zijn aangekomen.

Je moet het maar kunnen opbrengen, afhankelijk zijn van de goedgeefsheid van anderen.

Maar veel keus heeft ze niet.

Het toeval wil dat de akker waar ze terecht komt van Boaz is.

Een ver familielid van Noömi.

Hier had ook kunnen staan:

'De Eeuwige leidde Ruth naar het land van Boaz.'

Maar nee, het gebeurt bij toeval.

God wordt er hier nog buiten gelaten.

Hij komt pas later in het verhaal ter sprake.

Alsof de verteller denkt, laten we maar voorzichtig zijn met spreken over Gods leiding in een mensenleven.

Als het goed gaat is dat niet zo moeilijk.

Maar wat zeg je als het fout gaat?

Er wordt sowieso, opvallend genoeg, niet al te veel over God gesproken in dit Bijbelboekje.

Eigenlijk vooral tussen de regels door.

Boaz blijkt het verhaal van Ruth te kennen.
Hij weet dat ze haar leven verbonden heeft met Noömi.
Hij weet ook wat dit voor Ruth betekent: armoede en vreemdelingschap.
Het raakt hem dat iemand zich op zo'n manier, met zoveel liefde,
verbindt met een ander.
Hij vat dat samen in prachtige woorden en zegt:
'Moge de Eeuwige je daarvoor rijkelijk belonen –
de Eeuwige, de God van Israël,
onder wiens vleugels je een toevlucht hebt gezocht.'

Bij mooie woorden horen goede daden.
Boaz nodigt Ruth uit voor de maaltijd op het korenveld.
Hij reikt haar brood aan.

Samen eten is in de Bijbel je solidair met iemand verklaren.
Jezus eet in het evangelie niet voor niets met hoeren en tollenaars.
Zo maakt hij duidelijk waar het in het koninkrijk van God om gaat:
heb de vreemdeling lief,
hij of zij die er niet bij hoort, en nodig hem uit aan jouw tafel.

Daar zit ze dan, Ruth, een Moabitische nog wel.
Ineens verheven tot eregast.
Ze eet en er is meer dan genoeg.
Ze houdt zelfs over, dat is voor Noömi als ze straks thuiskomt.
En Boaz doet nog meer.
Hij fluistert zijn mensen in dat ze wat extra aren moeten laten liggen.
Hij duwt haar geen genadebrood in handen.
En zo doet hij er alles aan om haar niet verder te vernederen.
Op een fijngevoelige manier.
Dit is geen liefdadigheid, dit is je naaste liefhebben.

Boaz verbindt zo zijn levensverhaal met dat van Ruth.
Net zoals Ruth haar levensverhaal verbond met Noömi.
'Zij die trouw is' betekent de naam van Ruth.

Je zou kunnen denken dat het voor Boaz nogal gemakkelijk is om
invulling te geven aan de opdracht om de vreemdeling lief te hebben.
Hij krijgt Ruth immers lief.
Maar als er in de Bijbel over liefde gesproken wordt, gaat het in eerste
instantie niet om aantrekkingskracht tussen mensen.
Liefhebben in Bijbelse zin betekent dat je gaat in het spoor van de
Eeuwige, die oproept om de naaste lief te hebben.

En liefde wordt in de Bijbel vertaald in elementaire levensbehoeften
zoals het graan dat Boaz aan Ruth geeft.
Daarnaast is liefde voor de vreemdeling in de Bijbel verbonden met het
besef dat je zelf een vreemdeling bent,
of geweest bent,
of kunt worden.

Verbondenheid, solidariteit, liefde en lef, dat is wat dit kleine Bijbelboekje
ons voorhoudt.
En dat blijft iets van alle tijden.
Paus Leo wijdt er zijn eerste brief aan.

Elkaar niet afvallen, maar vasthouden.
Elkaar blijven uitnodigen aan tafel.
Elkaar niet vernederen, maar optillen.
Elkaar niet enkel en alleen zien als vreemdeling, maar als naaste.

Zo eenvoudig is het, kan het zijn tussen mensen.
Dan wordt een land, de plek waar mensen samen wonen, een beloofd
land.

Eenvoudig, maar allesbehalve gemakkelijk.
Radicaal is zo'n levenshouding zelfs.
Het lukt ons soms, even.
Maar we kunnen en mogen het gelukkig steeds opnieuw proberen.

Tot besluit:
de namen van Ruth en Boaz staan niet voor niets in het
geslachtsregister van Jezus.
In het eerste hoofdstuk van het evangelie van Matteüs.
Want deze man en deze vrouw laten met hun liefde, lef en
onvoorwaardelijke trouw zien waar het de God van de Bijbel om te doen
is.
Wat zij hebben voorgeleefd geven zij door aan Jezus.

Dat wij in de voetsporen van deze bijzondere mensen verder mogen
gaan.
Tegen de stroom van het kwaad in.
Met liefde en lef.
Vandaag en in de dagen die komen.

Moge het zo zijn. Amen.

Orgelmuziek

Mededelingen en collecten - orgelmuziek

Lied: 'Liefde, eenmaal uitgesproken', lied 791: 1, 2, 3, en 4

Gebeden: afgewisseld met Psalm 36 a 'Bij U is de bron'

Laten wij bidden.

Eeuwige, God van hemel en aarde,
wij danken U voor mensen die elkaar liefhebben,
eenvoudig, radicaal,
die instaan voor het welbevinden van de ander.

Wij danken U voor mensen met lef,
die hun hart laten spreken,
en met alles wat zij kunnen uw land van belofte dichterbij proberen te brengen.

Eeuwige, wanneer ons de angst om het hart slaat,
angst voor rampen in de natuur,
angst vanwege onrecht dat duurt en duurt,
angst voor terreur,
angst voor een wapenstilstand die verbroken wordt,
angst voor het ouder worden,
angst voor ziekte,
angst voor eenzaamheid,
angst voor de dood,

breng ons dan de naam te binnen van Jezus, uw Zoon,
die opstond uit de dood en niet ten onder ging aan de angst.

Voor de kerken wereldwijd bidden wij,
en voor ons, hier bijeen gekomen,
zoekend naar Uw wegen in deze tijd.
Maak ons tot mensen,
die met Uw boodschap van liefde en lef verder gaan.

In de stilte van dit moment brengen wij wat ons bezig houdt voor Uw aangezicht.

Tot slot bidden wij zingend de woorden die Jezus ons leerde en die wereldwijd klinken:

Onze Vader: lied 369 b

Slotlied: 'God die leven hebt gegeven', Gezang 718

Zegen

Wij gaan van hier de wereld in met liefde en lef als gezegende mensen.

De Eeuwige zegene ons en behoede ons.

De Eeuwige doe haar aangezicht over ons lichten
en zij ons genadig.

De Eeuwige kere zijn aangezicht naar ons toe
en geve ons vrede.

Amen (gezongen)